

Orthodox Co-secretary:

Prof. Dr. Nikolaos **Loudovikos**
Hortiatis 57010
Thessaloniki
Greece / Griechenland
Phone: +30-2310-348004
Telefax: +30-2310-300360
E-mail: nloudovikos@aeath.gr

Catholic Co-secretary:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhler-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moehlerinstitut.de

Рабат, 2014 р.

Одинадцате щорічне засідання Спільної православно-католицької робочої групи святого Іринея пройшло з 5 по 9 листопада 2014-го року в Архієпископській семінарії Рабата (Мальта). Зустріч проходила під головуванням православного архієпископа Тельмиського Йова (Гечи) і католицького єпископа Маґдебурґа Герхарда Файґе.

Після відкриття сесії ввечері у середу 5 листопада, учасники Робочої групи зустрілися під час вечері з архієпископом Альдо Каваллі, апостольським нунцієм на Мальті і в Лівії, та о. доктором Ектором Шеллі, президентом Екуменічної комісії Мальтійської архієпархії. В ході засідань були відслужені католицька і православна літургії; усі учасники відвідували відправи. Члени Робочої групи висловили вдячність за фінансову підтримку низці спонсорів, у т.ч. благодійній організації «Реновабіс».

Доповіді цьогорічного засідання були присвячені останнім подіям міжнародного православно-католицького діалогу, сучасним підходам до першості у Православній Церкві (включаючи документ про першість Священного Синоду Руської Православної Церкви від 2013-го року та реакції на нього), соборності у теорії і практиці першого тисячоліття, позиції Максима Сповідника щодо першості, а також сучасному католицькому і православному розумінню соборності. Крім того, були обговорені напрямки подальшої роботи групи, а також було вирішено опублікувати короткий огляд досягнутих результатів.

Сесійні обговорення були підсумовані у таких тезах:

1. Як показує історія, без зібрань та осіб, які їх очолювали, не минав жодний період життя Церкви. Обидві ці реальності пов'язані одна з одною і виникли через прагнення бути вірними Євангелії. Таким чином, соборність і першість є невід'ємними складовими життя Церкви і мають розглядатися з богословської перспективи.
2. Богословський підхід до першості вимагає аналізу авторитету у Церкві. Інституційний авторитет виражається і в соборності, і у першості. Авторитетна проповідь Євангелії передбачає співпрацю з іншими членами спільноти, оскільки дари Святого Духа, у Павловому сенсі, можуть перебувати у повноті Церкви і церков. Собор ніколи не був авторитетом, що перебуває понад Церквою, але є вираженням голосу Церкви. Водночас, через це його ніколи не можна інтерпретувати лише як юридичний чи управлінський інструмент.
3. Авторитет як предстоятельських, так і соборних актів визнається шляхом рецепції Церквою, що виражається в її вченні, богослужінні, канонах та інституціях. З історії соборів видно, що їхній авторитет ґрунтується також і на рецепції у церковній традиції. Форма цієї рецепції не відповідає якимось чітким правилам, але змінюється з плином часу. Собори також можуть зазнавати значних змін в інтерпретації у подальшій традиції, як було,

наприклад, з Халкидонським собором. Зрештою, авторитет собору може визначатися лише його вірністю апостольській традиції.

4. На соборах першого тисячоліття баланс між першістю і соборністю не завжди був ясно визначеним. Першість реалізовувалася, але не була кодифікована. Щоби зрозуміти, як виражалася першість на вселенських соборах, треба враховувати ширший контекст кожного конкретного випадку, включаючи імператорську владу, догматичні суперечки та культурні відмінності.

5. В усіх цих контекстах першість залишається універсальним фактом, вираженням зв'язку між зібранням та тим, хто його очолює, при чому її основи і способи функціонування є відмінними на різних рівнях церковного спілкування.

6. Зв'язок між першістю і соборністю не є однаковим на різних церковних рівнях, як і способи реалізації першості. Наприклад, першість у регіональній церкві не така сама, як у єпархіального єпископа. На єпархіальних зборах єпископ має дар бути *sine paribus* і особливу вагу, пов'язану з тим, що він є гарантом спілкування між його церквою та іншими місцевими церквами.

7. До кращого розуміння католицького концепту першості на вселенському рівні можна дійти, зробивши ясне розрізнення між роллю Папи Римського як голови Латинської Церкви та його провідною роллю у всесвітній спільноті церков. Вселенська першість, відповідно до практики першого тисячоліття, могла би бути визнана, наприклад, в урегулюванні суперечностей або висуненні ініціатив на вселенських соборах.

8. І першість, і соборність у ранній Церкві розвивалися, відповідаючи на виклики своєї доби. Здається, жодна конкретна модель не стала загальноприйнятною.

9. Формування церковних структур першості і соборності стало важливою складовою самосприйняття Церков та відбулося у їхніх еклезіологіях.

10. Відповідно до біблійного свідчення, у якості моделі для соборності безпечніше приймати христологію чи пневматологію, аніж спекулятивне тринітарне богослов'я. Найбільш адекватними для вираження соборності у Церкві є біблійні образи Тіла Христового, храму Святого Духа і народу Божого.

11. Наслідком православно-католицького діалогу стало зростання уваги до питання про значення першості у Православній Церкві. Внутрішньоправославні дискусії про розуміння першості на вселенському рівні варто розглядати як запрошення до глибших міркувань про богословські підвалини першості.

12. Хоча еклезіологія як така не була предметом богословських роздумів у патристичну добу, Отці Церкви надають нам цінні настанови для розуміння питань першості і соборності. Наприклад, Максим Сповідник пропонує шлях гармонізації цих концептів. Як Отець Західної і Східної Церков, у своїх писаннях та особистим прикладом він показує, що ніхто не має монополії на авторитет у Церкві, а різні традиції можна синтезувати.

13. Соборність є складовою саморозуміння обох наших Церков. Згідно з обітницею Христа і вірою у Святого Духа, істина відкривається у згоді зібраних вірних. Ніколи в історії, незважаючи на помітні варіації, Церква не існувала ані без синодів (місцевих чи регіональних), ані без соборів на рівні вселенської Церкви. Проте можна констатувати, що практика не завжди відповідала богослов'ю, а хороше богослов'я не завжди гарантувало хорошу практику.

14. Інституційна форма папства наразі є предметом дискусій. Так само переосмислюються структури автокефалії у православ'ї. Замість того, щоби самотужки намагатися дати раду нашій спільній проблемі (відносин між місцевими Церквами і універсальною Церквою), можливо було би ефективніше взятися за вирішення цього питання разом, враховуючи слабкі місця тієї практики, яка склалася, і потребу поглиблення нашого богослов'я.

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія складається з 26 богословів: 13 православних і 13 католицьких з багатьох європейських країн та США. Вона була заснована 2004-го року у Падерборні (Німеччина) і з того часу проводила щорічні зустрічі в

Афінах (Греція), Шевтоні (Бельгія), Белграді (Сербія), Відні (Австрія), Києві (Україна), Маґдебурзі (Німеччина), Санкт-Петербурзі (Росія), Бозе (Італія) і Салоніках (Греція). Наступну зустріч Робочої групи було вирішено провести у листопаді 2015-го року на острові Халкі поблизу Стамбула (Туреччина).

